

Stichting Gezin

Adres : Jan Brinkhoffplantsoen 9, 6543 KA Nijmegen
Email : info@stichtinggezin.nl
Website : www.stichtinggezin.nl
KvK : 09216750

ANALYSE VERKIEZINGSPROGRAMMA'S STICHTING GEZIN

De Stichting Gezin heeft de nieuwe verkiezingsprogramma's geanalyseerd op het thema gezinsbeleid, waarbij we de volgende dimensies hebben onderscheiden

1. Algemeen: wat is de 'grondhouding' van een partij ten opzichte van de rol en functie van gezinnen in de samenleving.
2. Voorzieningen: wat wil een partij investeren in het gezin in termen van tijd, geld en faciliteiten, zoals kinderopvang.
3. Participatie: wat is de rol die een partij het gezin zelf wil geven in de zaken die van belang zijn, zoals zorg, onderwijs of het bestuur zelf.

Om met de deur in huis te vallen: hoewel de meeste partijen op deze punten wel uitspraken doen – lang niet allemaal overigens – is het nauwelijks mogelijk om op grond van deze uitspraken ook maar te denken aan Kieswijzers, laat staan stemadviezen. Het merendeel van de uitspraken is immers vaag tot zeer vaag, niet uitgewerkt in concrete stappen.

Als we een overzicht van de resultaten per dimensie maken, dan zien we het volgende beeld (waarbij we ons 'beperken' tot partijen die in de peilingen minstens 10 of meer zetels scoren).

ALGEMEEN

Het is natuurlijk niet verrassend dat partijen als SGP, CU en CDA expliciet hun steun aan het gezin betuigen, in termen als het 'fundament' van de samenleving. Voor de andere partijen lijkt het gezin vooral een *middel tot een doel* te zijn. De VVD formuleert dat het meest expliciet: zij noemen expliciet de plicht van ouders om kinderen een goede omgeving te bieden. Ook voor PvdA, SP en Groen Links is het kind de primaire ingang. In de programma's van D66 en de PVV komt het woord 'gezin' in feite nauwelijks voor, laat staan dat er algemene uitspraken over gedaan worden.

VOORZIENINGEN

Alle partijen erkennen in principe dat gezinnen recht hebben op steun uit de samenleving, waarbij de accenten echter sterk verschillen. Bij die verschillen zien we twee centrale tendenties.

Ten eerste gaat het om de in deze tijden van bezuinigingen nogal cruciale vraag: *meer of minder*. CDA en Christen Unie willen in principe het huidige niveau van financiële tegemoetkomingen handhaven en wel, niet onbelangrijk, over de hele linie. De Christen Unie wil een zogenaamd 'vrij budget' invoeren waaruit elk gezin zelf kan beslissen of ze voor bijvoorbeeld verlof of opvang kiezen. Het CDA pleit voor een kostendekkende kindertoelage op minimumniveau en wil door combinatie van bestaande spaar- en levensloopregelingen een 'vitaliteitsbudget' waarmee overgangen naar en in de gezinsfase beter opgevangen kunnen worden. Daarmee zijn ook direct de enige twee min of meer 'nieuwe' voorstellen uit de programma's op gezinsterrein

genoemd (al gaat het in feite over voortborduren op al bestaande regelingen als levensloop en kindgebonden budget). Het SGP stelt het traditionele gezin centraal, en wil dat ouders daarbinnen verantwoordelijk zijn voor de opvoeding. Belastingheffing moet gezinsvriendelijker, erop gericht dat het gezin alle gelegenheid krijgt zich te richten op haar hoofdtaak, het opvoeden van de kinderen.

Opvallend – of juist logisch? – is verder dat de beleidsvoorstellen op financieel terrein volledig de klassieke verschillen tussen stromingen lijken te volgen. De partijen ter linkerkant (PvdA, SP en Groen Links) willen de financiële bijdragen aan gezinnen inkomensafhankelijk maken om zo het geld te vinden voor meer steun aan de gezinnen met lage inkomens. Verder willen zij, net als D66 de zogenaamde ‘aanrechtsubsidies’ afschaffen om de arbeidsparticipatie van vrouwen te bevorderen. Dit in lijn met de eerder gemaakte opmerking dat voor deze partijen gezinnen meer een middel vormen dan een doel op zich.

De VVD en de PVV daarentegen stellen geen verschuivingen voor maar directe bezuinigingen, waarbij ze redelijk eensgezind zijn over het criterium: hoe groter het gezin, hoe minder ze bij willen dragen. De VVD wil de bijdragen vanaf het derde kind verkleinen, de PVV zelfs maximaal bijdragen voor twee kinderen. Dit is ook geheel in lijn met het ideologische uitgangspunt dat zij als liberale partijen hebben op gezinsterrein: het gezin is een privézaak waar de overheid zich zo weinig mogelijk mee bezig moet houden.

Ten tweede zien we als centrale tendentie een grote *vaagheid* als het gaat om het ondersteunen van concrete voorzieningen voor gezinnen, zoals ouderschapsverlof of kinderopvang. Alle partijen vinden dat deze voorzieningen er moeten zijn, in voldoende mate, goed en betaalbaar, enzovoort. Alleen Groen Links maakt dit echter op een enkel punt concreet als het gaat om een langer betaald kraamverlof. Verder wordt niet of nauwelijks ingegaan op de manier waarop de kwaliteit en betaalbaarheid concreet gemaakt zullen worden.

Overigens is wel sprake van een ontwikkeling: op dit punt zijn – zoals ook al bleek uit eerdere studies van de Gezinsraad en de Universiteit van Wageningen – de ideologische verschillen tussen partijen juist kleiner geworden. Het CDA heeft zijn oorspronkelijke aversie tegen kinderopvang verlaten en ter linkerkant wordt ouderschapsverlof kennelijk minder ‘rolbevestigend’ gevonden als vroeger. Het resultaat is echter wel dat iedereen best overal voor is, maar dat toch niet echt concreet maakt voor wat betreft de voorstellen in het programma.

PARTICIPATIE

Vanuit het perspectief van de Stichting Gezin is de dimensie van participatie van groot belang. Deze dimensie geeft immers weer in hoeverre partijen bereid zijn om het gezin niet alleen maar te zien als een soort van doelgroep voor subsidies om te voorkomen dat er iets mis gaat, maar ook als *partner in het beleid en in de samenleving*. Het is dan goed om te constateren dat een aantal partijen daar expliciet aandacht voor begint te krijgen. Zo pleiten CDA, PvdA en D66 expliciet voor de toepassing van de zogenaamde Eigen Kracht benadering in de zorg. Groen Links, D66 en het CDA willen ouders ook een grotere rol geven in het onderwijs en de Christen Unie pleit voor het (opnieuw) instellen van een Gezinsraad om gezinnen een stem te geven op maatschappelijk niveau. De opstelling van de SGP is helder: het gezin wordt als een partner gezien waar men in wil investeren.

De VVD en de PVV nemen ook op dit punt overigens een tegengestelde positie in, met pleidooien om het Ministerie voor Jeugd en Gezin of het Centrum voor Jeugd en Gezin juist af te schaffen. Deze partijen vinden dergelijke instellingen overbodig en bureaucratisch, maar ze

geven daarbij niet aan op welke manier gezinnen dan wel ondersteund kunnen worden bij hun participatie aan bestuur en samenleving.

CONCLUSIE

Ondanks deze aandacht bij veel partijen voor een actieve rol van het gezin zelf, moet de Stichting Gezin toch constateren dat de fundamentele visie op het gezin bij alle partijen nog niet is gekanteld.

In het beste geval wordt het principe van de maatschappelijke bijdrage, het eigen zorgvermogen, etc wel onderschreven.

Maar dat leidt niet tot een serieuze analyse van de gezinsbijdrage aan de samenleving en de volgens Stichting Gezin daarbij horende conclusie dat gezinnen op alle niveaus meer bij zorg, onderwijs en beleid betrokken moeten worden.

Ter vergelijking wijst de Stichting Gezin op de discussies die intussen in andere landen al jaren gevoerd worden over de bijdragen die gezinnen leveren aan de samenleving, niet alleen in sociale maar ook in economische zin.

Recent zijn in dat kader nieuwe kwantitatieve analyses uitgevoerd in Duitsland en de USA, waarin de economische ‘waarde’ van het werk van gezinnen op minstens 50.000 en eerder dicht in de buurt van 100.000 euro per gezin per jaar werd geschat¹.

Op de conferentie van 15 mei zullen verschillende experts bovendien ingaan op datgene wat letterlijk het ‘eigen vermogen’ van het gezin genoemd zou kunnen worden: de meeste gezinnen – en families – zijn uitstekend in staat om zelf de regie te voeren over zorg en steun die ze eventueel nodig hebben.

¹ In de VS is recent door het professionele adviesbureau Salary.com op grond van een analyse van 28.000 gezinnen berekend dat de economische tegenwaarde van alleen al de vrouwelijke partner gemiddeld iets meer dan 92.000 euro bedroeg. Een vergelijkbare Duitse analyse kwam op ongeveer 50.000 euro per jaar, met de opmerking dat daarbij geen rekening gehouden is met zaken als de andere economische beloningsstructuur voor werk in avonden en weekenden.

Bovendien zou het bedrag van 50.000 euro per jaar verhoogd moeten worden met de uren die mannen – steeds meer – besteden aan gezinstaken: op dit moment wordt bijvoorbeeld in Duitsland door mannen al gemiddeld 30 uur per week – inclusief weekenden en avonden – door mannen op kinderen gepast, voor vrouwen is dat overigens meer dan 70 uur.

Uiteraard – zo wordt door de verschillende onderzoekers ook aangetekend – gaat het hier om gemiddelden en is de situatie van ouders anders dan die van werknemers.

Wat deze studies echter wel blootleggen is de gigantische hoeveelheid tijd – in Duitsland meer dan 100 uur per week – die door ouders besteed wordt aan de diverse noodzakelijke taken om de volgende generatie een goede omgeving te bieden.